

حقوق العباد

محمد قاسم قاسمی

استاد دارالعلوم زاهدان

روزی آن حضرت ﷺ فرمود: «والله لا يؤمن و الله لا يؤمن، والله لا يؤمن، قيل من يا رسول الله؟ قال الذي لا يؤمن جاره بوائقه»^(۲)؛ به خدا قسم ایمان ندارد، ایمان ندارد، ایمان ندارد، گفته شد چه کسی یا رسول الله؟ فرمود: کسی که همسایه‌اش از بدی و شرارت او در امان نیست.

یکی از حقوق مهم که لازم است هر مسلمان به آن توجه کند، حق همسایه است.

همسایه کیست؟

کلیه کسانی که از جانب راست و چپ و بالا و پایین تا چهل خانه مجاور خانه فرد مسلمان سکنی دارند، همسایگان او بشمار می‌آیند.

امام طبرانی روایت می‌کند: «مردی به خدمت حضرت رسول اکرم ﷺ آمد و گفت: یا رسول الله من در محله بنی فلان سکونت گزیده‌ام و نزدیک‌ترین همسایه‌ام پیش از هر کس به من اذیت و آزار می‌رساند. آن حضرت ﷺ ابوبکر، عمر و علی را فرستاد تا به مسجد بروند و اعلام نمایند که تا چهل خانه همسایه فرد مسلمان بشمار می‌آید و کسی که همسایه‌اش از اذیت و آزار او در امان نباشد، وارد بهشت نخواهد شد.

حقوق مهمی که باید درباره‌ی همسایه رعایت شوند:

۱- خودداری از اذیت و آزار همسایه:

بدترین نوع اذیت و آزار همسایه ارتکاب بی‌عفتی در حریم او و دزدی مالش و دشنام و توهین و تحقیر او و ریختن زباله در جلوی حیاط خانه اوست.

آن حضرت ﷺ فرمود: «لان یزنی الرجل بعشرة نسوة أیسر علیه من أن یزنی بامرأة جاره»؛ اگر شخصی با ده زن زنا کند، جرمش از زنا با زن همسایه سبک‌تر است. باز فرمود: «لان یسرق الرجل من عشرة آبیات أیسر علیه من أن یسرق من جاره»^(۱)؛ اگر شخصی از ده خانه دزدی کند، جرمش از دزدی از خانه همسایه سبک‌تر است.

از آن حضرت ﷺ درباره‌ی گناهان کبیره پرسیده شد فرمود: «ان تجعل لله نداً و تزی حلیة جارك»؛ بزرگترین گناه این است که احدی را با خدا شریک قرار دهی و با زن همسایه عمل منافی عفت انجام دهی. در این روایت زنا با زن همسایه در ردیف شرک که گناهی نابخشودنی است، قرار داده شده است.

✓ به خدا قسم

ایمان ندارد، ایمان

ندارد، ایمان

ندارد، گفته شد

چه کسی یا

رسول الله؟

فرمود: کسی که

همسایه‌اش از

بدی و شرارت او

در امان نیست.

در جامعه عربستان آن روز با آنکه ضعف‌ها و گناهان بی‌شماری وجود داشت، اما فرهنگ عمومی این بود که به حریم همسایه تجاوز نشود و حفظ ناموس و آبروی او در هر حال مد نظر باشد.

عنتر شاعر عربی می‌گوید:

وأغض طرفی ان بدت لی جارتی

حتی یواری جارتی مأواها
هنگامی که زن همسایه آشکار شود نگاهم را پایین می‌اندازم تا زمانی که به منزل و جایگاه خود وارد شود.

حسان بن ثابت در همین خصوص سروده است:

لانا نری حق الجوار امانة

یحفظه منا الکریم المعاهد
ما رعایت حقوق همسایگی را همچون امانتی می‌دانیم و جوانمردان متعهد ما در حفظ و نگهداری آن می‌کوشند.

متأسفانه زندگی شهری و تمدن کنونی طوری شده است که انسان نمی‌داند در همسایگی وی چه کسی و چگونه زندگی می‌کند، هر کسی با مشکلات خویش چنان گرفتار شده است که فرصتی برای فکر کردن درباره‌ی همسایه ندارد.

حال آنکه حضرت رسول اکرم ﷺ فرمودند: «ما زال جبرئیل یوصینی بالجار حتی ظننت انه سیورته»؛ جبرئیل مرتباً مرا طوری درباره همسایه توصیه می‌کرد که گمان بردم چیزی نمانده که دیگر او را وارث من قرار خواهد داد.

آن حضرت ﷺ فرمود:

«إذا طبخت مرقاً فأكثر ماءك و تعاهد جيرانك»؛ هرگاه آبگوشت و خورشی درست کردی آب آن را زیاد کن و به همسایه‌ات برس.

بی‌نوشت:

۱- احمد و طبرانی،

ص: ۳۱۹

۲- بخاری و مسلم

(۲) حمایت و همدردی با همسایه:

فرد مسلمان نه تنها خودش همسایه را اذیت و آزار نمی‌رساند. بلکه می‌کوشد اذیت و آزار دیگران را نیز از همسایه دفع کند. و هنگام مشکلات و مصایب از خود حمایت و همدردی نشان دهد، حضرت حسان بن ثابت انصاری یکی از خصلت‌های جامعه اسلام آن روز را چنین به تصویر کشیده است:

ولا ضیفنا عند القرى بمدف

و ما جارنا فی الثائبات بمسلم
ما میهمانان خود را نمی‌رانیم و همسایگان خود را هنگام مصیبت‌ها و مشکلات تنها نمی‌گذاریم.

(۳) احسان و نیکی به همسایه:

حق سوم همسایه احسان و نیکی به اوست؛ مسلمان واقعی کسی است که در وقت غم و غصه با همسایه همدردی و غمخواری می‌نماید و در وقت شادی و خوشی با او شریک می‌شود.

از انجام هر خوبی و نیکی نسبت به وی دریغ نرزد. آنحضرت ﷺ فرمود: آیا می‌دانید حق همسایه چیست؟ حق همسایه آن است که اگر از تو طلب کمک کرد یاریش کنی اگر از تو طلب قرض نمود به او بدهی اگر دچار فقر شد کمکش کنی اگر مریض شد از او عیادت و احوال‌پرسی کنی اگر به او خجری رسید تبریکش بگویی، اگر دچار مصیبت شد با وی همدردی کنی، اگر وفات نمود در تشییع جنازه‌اش شرکت کنی و خانه‌ای بلندتر از خانه‌اش نسازی که مانع وزش باد بر او باشد مگر آنکه اجازه دهد و بوی غذای مطبوعی که درست می‌کنی نباید به شامشان برسد، مگر اینکه مقداری از آن را برایشان بفرستی و اگر میوه‌ای خریدی مقداری از آنرا به عنوان هدیه برای همسایه‌ات بفرست، اگر هم نفرستادی میوه را پنهانی به داخل منزل ببر و نباید بجهت آن را بدست بگیری و بیرون رفته موجب غصه بچه همسایه شود.^(۱)

بنابر همین توصیه‌های نبوی بود که بعضی بزرگان دین و صالحان امت بقدری حساس بودند که اگر همسایه‌شان فقیر و تنگ دست بود جلوی فرزندان همسایه به فرزندان خود اشیاء و خوراکی‌های خوب نمی‌دادند تا مبادا بچه‌های همسایه ناراحت شوند.

داستان‌های جالب

مفتی اعظم پاکستان علامه مفتی محمد شفیع رحمه الله می‌فرماید: استاد ما مولانا سید اصغر حسین محدث دارالعلوم دیوبند در خانه‌ی گل‌سی و معمولی زندگی می‌کرد وقتی باران می‌آمد گاهی دیوارها سقوط می‌کرد و گاهی سقف خراب می‌شد.

رسول گرامی ﷺ
از کسی که نسبت به تو نادانی کرد بگذری و از کسی که به تو بدی کرد درگذری و به کسی که از دادن چیزی به تو خودداری نمود، ببخشائی و با کسی که با تو قطع رابطه کرد، ارتباط برقرار کنی.

روزی باران تندی آمد و خانه مولانا سید اصغر حسین آسیب دید، به کمک او رفتیم و در آخر عرض کردم استاد چرا شما خانه‌ی خوبی نمی‌سازید؟ فرمود: علتش این است که من در محله فقرا زندگی می‌کنم، اینجا همه‌ی خانه‌ها مثل خانه من هستند، من گر چه به اندازه ساختن یک خانه جدید توانایی مالی دارم، اما می‌ترسم که همسایگان ناراحت شوند و احساس حقارت و محرومیت نمایند. بنابراین، به همین وضع راضی هستم.

مفتی محمد شفیع رحمه الله واقعه‌ی دیگری از همین بزرگوار نقل می‌نماید:

که روزی به منزلش رفتیم، میوه آوردند، بعد از خوردن میوه می‌خواستم پوست میوه‌ها را بیرون حیاط بیندازم فرمود، بگذارید خودم جای دوری بیندازم مبادا بچه‌های همسایگان ناراحت شوند و دچار حسرت گردند و اذیت شوند. ناگفته نماند که خود مولانا سید اصغر حسین کمتر از میوه استفاده می‌کرد. اما هرگاه برای میهمان می‌آورد باز هم در این فکر بود که مبادا همسایه‌ها ناراحت شوند.

(۴) تحمل آزار و اذیت همسایه:

همه‌ی مردم یکسان نیستند، ممکن است گاهی انسان چنان همسایه‌ای داشته باشد که خود وی مشکل اخلاق دارد و از اذیت و آزار کوتاهی نمی‌کند. در چنین شرایطی بر مسلمان واقعی لازم است در مقابل اذیت و آزار او صبر و تحمل را پیشه گیرد. اشتباهات و بدی او را نادیده بگیرد زیرا مقتضای مکارم اخلاقی همین است.

خداوند متعال درباره‌ی مکارم اخلاق می‌فرماید: «و لا تستوی الحسنه و لا السیئه اذفع بالی هسی أحسن فإذا الذی بینک و بینه عداوة کانه ولی حمیم» (فصلت: ۳۴)؛ نیکی و بدی یکسان نیستند، بدی را با روشی نیکوتر دفع کن آنگاه کسی که میان تو و او دشمنی وجود دارد چنان می‌شود که گویا دوستی صمیمی است.

آن حضرت ﷺ فرمودند: آیا شما را راهنمایی کنم به آنچه که درجات آدمی را بالا می‌برد. گفتند: آری ای رسول خدا! فرمود: از کسی که نسبت به تو نادانی کرد بگذری و از کسی که به تو بدی کرد، درگذری و به کسی که از دادن چیزی به تو خودداری نمود، ببخشائی و با کسی که با تو قطع رابطه کرد، ارتباط برقرار کنی.^(۲)

چه خوب گفته‌اند:

بدی را بدی سهل باشد جزا

اگر مردی احسن الی من اساء

به راستی که جوانمردی این است که انسان به خاطر

پی‌نوشت:

۱- طبرانی، ص: ۲۸۵

۲- بزار، طبرانی

الله با کسی که با او بدی کرده نیکی نماید و بدی او را فراموش کند.

ناگفته نماند که همسایه اگر غیر مسلمان باشد باز هم حق همسایگی وی لازم رعایه است.

حضرت رسول اکرم ﷺ فرمودند: «الجيران ثلاثة جار له حق و هو المشرك، و جار له حقان و هو المسلم، له حق جوار و حق الاسلام، و جار له ثلاثة حقوق مسلم له رحم، فله حق الجوار و حق الاسلام و الرحم»^(۱)؛ همسایگان سه نوع‌اند، همسایه مشرک که فقط یک حق دارد و آن حق همسایگی است، همسایه مسلمان که دو حق دارد، حق همسایگی و حق اسلام، سوم همسایه‌ای که هم مسلمان است و هم خویشاوند، او سه حق دارد، حق همسایگی، حق اسلام و حق خویشاوندی.

حقوق زوجین

خداوند متعال زن و مرد را آفریده و آنها را نسبت به یکدیگر تیاژمند قرار داده است. نیاز به جنس مخالف یک نیاز فطری و ضروری است، و در واقع زندگی هر کدام از مرد و زن بدون یکدیگر ناقص و دارای اشکال است. از این جهت است که آفریدگار مهربان خلقت زنان را یکی از نشانه‌های قدرت خویش قرار داده است. چنانکه می‌فرماید: «و من آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا اليها و جعل بینکم مودة و رحمة ان في ذلك لآيات لقوم يتفكرون» (روم: ۲۱)؛ یکی از نشانه‌های دال بر عظمت و قدرت خدا این است که از جنس خودتان همسرانی برای شما آفرید، تا در کنار آنان بیارامید، و در میان‌تان مهر و محبت انداخت، مسلماً در این امر نشانه‌ها و دلایلی بر عظمت و قدرت خدا وجود دارد، برای افرادی که می‌اندیشند.

ناگفته پیداست که زندگی آرام بخش و ایده‌آل زوجین در گرو ادای حقوق یکدیگر قرار دارد.

هرگاه زوجین حقوق یکدیگر را نشناسند و در ادای آن دچار کوتاهی شوند، زندگی خانوادگی تبدیل به کانون عذاب می‌گردد که نه تنها خودشان اطمینان و آرامش را از دست می‌دهند و دلهای‌شان ناآرام می‌شود بلکه تربیت فرزندان در چنین خانواده‌ای شکل معضل به خود می‌گیرد. و قطعاً اثرات سوء این ناسازگاری به خویشاوندان دور و نزدیک طرفین نیز سرایت می‌نماید. و کیفر و عذاب آخرت که بجای خود است.

قرآن مجید زن و مرد را در حقوق زناشویی در یک سطح مساوی و برابر قرار داده و در عین حال برتری مرد را نیز اعلام نموده است: «و لهن مثل الذی علیهن بالمعروف و للرجال علیهن درجة» (بقره: ۲۲۸)؛ برای همسران (حقوق و واجباتی) است (که باید شوهران

آن را ادا کنند) همانگونه که بر همسران حقوق و واجباتی است که باید برای شوهرانشان ادا نمایند به گونه‌ای که شایسته با عرف صحیح و مقررات اسلام باشد. و (البته) مردان بر زنان برتری دارند.

در زندگی مشترک به هیچوجه عادلانه نیست که یکی از زن و شوهر، حق دیگری را ضایع نماید، آنگاه انتظار داشته باشد که حق خودش پایمان نگردد.

حقوق شوهر بر همسر

۱- قیومت و سرپرستی خانواده

در زندگی مشترک لازم است سرپرستی و ریاست خانواده را یکی به عهده بگیرد، خداوند متعال در این خصوص مردان را سرپرست و قیم خانواده قرار داده است.

«الرجال قوامون على النساء بما فضل الله بعضهم على بعض و بما انفقوا من أموالهم» (نساء: ۳۳)؛ مردان بر زنان حق سرپرستی دارند. (یعنی حق رهبری و صیانت و رعایت زنان به عهده آنان است) زیرا الله بعضی را بر بعضی فضیلت داده است (مردان را در برخی صفات بر زنان برتری بخشیده است) و نیز بدان خاطر که (معمولاً) مردان از اموال خود برای خانواده خرج می‌کنند.

بنابراین، حق سرپرستی و ریاست خانواده برای مرد به دلیل برتری طبیعی و قدرت فطری و استعداد مرد می‌باشد، از طرفی مسؤولیت‌های اجتماعی و تأمین هزینه خانواده به‌عهده مرد است، مسلماً او برای تأمین معاش و اداره‌ی خانواده نیرومندتر و بردبارتر از زن می‌باشد. به منظور اینکه اتحاد و همبستگی خانواده از بین نرود و زندگی مشترک کانون آرامش برای طرفین و فرزندان‌شان قرار بگیرد. و مردان در انجام وظائف محوله و مسؤولیت‌های خویش موفق باشند، زنان موظف‌اند که در قبال آنان حقوق ذیل را اداء نمایند و در انجام آن کوتاهی نورزند و هرگونه مجاهدت و مراعات را در این خصوص عبادت و بندگی حق تعالی و باعث خوشنودی وی تصور نمایند که از این طریق هم رضایت مرد را جلب می‌کنند و هم خوشنودی پروردگار را نصیب خویش می‌سازند و هم موجبات آرامش خویش و خانواده را فراهم می‌کنند.

اطاعت:

نخستین حق مرد، اطاعت و فرمانبرداری از اوست. حضرت انس روایت می‌کند آن حضرت ﷺ فرمودند: «المرأة اذا صلت خمسها وصامت شهرها و حصنت فرجها و اطاعت بعلها فلتدخل من ای ابواب الجنة شاءت»^(۲)؛

✓ در زندگی

مشترک به

هیچوجه عادلانه

نیست که یکی از

زن و شوهر، حق

دیگری را ضایع

نماید، آنگاه

انتظار داشته

باشد که حق

خودش پایمان

نگردد.

بی‌نوبت:

۱- طبرانی

۲- مشکوٰۃ: ۲/ ۹۷۲

هرگاه زن نمازهای پنجگانه را بخواند و ماه مبارک را روزه بگیرد و از عفت و پاکدامنی‌اش محافظت نماید و از شوهرش اطاعت کند، آنگاه از هر دروازه‌ای که دوست دارد وارد بهشت می‌شود.

۲- از آنحضرت ﷺ سؤال شد که کدام زن از همه بهتر است فرمود: آن که هرگاه شوهر به سوی او بنگرد او را خوش کند، و هرگاه به او دستور دهد اطاعت نماید و دربارهی خود و مالش با شوهر مخالفت ننماید.^(۱)

ادب و احترام

دومین حق شوهر رعایت ادب و احترام گذاشتن به او است.

از دیدگاه پیامبر اسلام ﷺ مقام شوهر بقدری بلند است که آن حضرت ﷺ فرمودند: «لو كنت آمر احداً أن يسجد لاحد لامرت النساء أن يسجدن لزوجهن»^(۲)؛ اگر قرار بود که کسی را به سجده کردن برای دیگری دستور بدهم به زنان امر می‌کردم که شوهرانشان را سجده کنند.

بدون تردید سجده حق اختصاصی پروردگار عالمیان است و برای احدی جایز نیست اما هر نوع تعظیم و احترام دیگری که برای بشر جایز است، باید در حق شوهر مراعات گردد.

محبت

محبت اساس زندگی مشترک می‌باشد. هر گاه این اساس متزلزل شود شیرازه‌ی خانواده از هم گسیختن شروع می‌کند.

خلل پذیر بود هر بنا که می‌بینی

مگر بنای محبت که خالی زخلل است

روی این اصل بر زن لازم است عاطفه محبت و دوستی را همواره تقویت کند و از هرگونه حرکتی که دلیل بی‌محبتی نسبت به شوهر باشد پرهیز نماید، باید دانست که تنها محبت قلبی کافی نیست بلکه اظهار محبت به یکدیگر نیز لازم است.

مرد که مدیر و مسؤول خانواده است و شب و روز در جهت رفاه خانواده تلاش می‌کند و خستگی و ناملایمات را تحمل می‌نماید؛ شدیداً نیازمند تشویق و دلجویی است. بدیهی است که احساس محبت از جانب کدبانو آثار خستگی را محسو و دور می‌سازد و نشاط مجدد را به شوهر بر می‌گرداند.

فداکاری و خدمت

می‌گویند: «الانسان عبدالاحسان»؛ انسان بنده‌ی نیکی

✓ محبت اساس

زندگی مشترک

می‌باشد. هر گاه

این اساس متزلزل

شود شیرازه‌ی

خانواده از هم

گسیختن شروع

می‌کند.

بی‌نوشت:

۱- مشکوة: ۲/ ۹۷۶

۲- مشکوة: ۲/ ۹۷۲

است.

تجربه شاهد است که هرگاه یک انسان از ناحیه‌ی دیگری احسان و خدمت ببیند خود بخود نسبت به وی محبت و صمیمیت پیدا می‌کند.

می‌گویند: مادری پیر به دخترش هنگام رفتن او به خانه‌ی بخت چنین نصیحت کرد: دخترم! اگر خود را صمیمانه همچون کنیزی خدمتگذار در خانه‌ی شوهرت قرار دادی بدان که او نیز نسبت به تو همانند برده‌ای وفادار خواهد شد.

براستی که تنها قوانین خشک و تحمیل وظایف به یکدیگر نمی‌تواند فضایی آکنده از صمیمیت و مهر و صفا و وفا بوجود آورد. بلکه با گذشت و ایثار و احسان است که می‌توان محیطی گرم و صمیمی و پر عطف فراهم کرد.

صبر و بردباری

روزهای زندگی همواره یکسان نیستند، طبیعی است که شوهر نیز تحت تأثیر احوال و شرایط قرار می‌گیرد، گاهی مشکلات اقتصادی و گاهی مشکلات اجتماعی و گاهی نگرانی‌های دیگر بر شوهر فشار می‌آورند، در چنین حالاتی ممکن است شوهر از جاده‌ی اعتدال خارج شده واکنش‌هایی از خود بروز دهد و رفتاری نامناسب پیش گیرد در چنین شرایطی بر یک زن فهمیده و خوشبخت لازم است از خود صبر و بردباری نشان دهد و از خداوند متعال استمداد نماید و مواظب باشد که آتش را دامن نزنند.

در چنین جایی است که با کیمیای بی‌نظیر صبر و شکیبایی می‌توان همه چیز را به نفع خود تغییر داد.

صد هزاران کیمیا حق آفرید

کیمیایی همچون صبر آدم ندید

زن باید بداند که او با اختیار نمودن صبر و بردباری در چنین شرایطی از یک طرف رضایت الهی و خوشنودی حق را نصیب خود می‌سازد و از طرفی دیگر شخصیت خود را به رشد و کمال ارتقا می‌دهد. و بالاخره فتح و کامیابی نهایی و سعادت دایمی را به آغوش خود و خانواده‌اش بر می‌گرداند.

علامه محدث عبدالفتاح ابوغده می‌فرماید: زنان سلف صالح در گذشته به شوهران‌شان اعلام می‌کردند «ایاکم و ان تطعمونا الحرام فاننا نصبر علی الجوع و لانصبر علی الحرام»؛ ای سرپرستان خانواده پرهیزید از اینکه به ما حرام بخورانید زیرا ما حاضریم با گرسنگی و محرومیت بسازیم و صبر کنیم اما با حرام نمی‌سازیم.

حقوق زنان بر شوهران

خداوند متعال شوهران را به رفتار نیکو و خوب با همسرانشان توصیه و ترغیب نموده می‌فرماید: «و عاشروهن بالمعروف»؛ با همسرانتان به شیوه خوب و نیکو رفتار کنید.

رسول اکرم ﷺ که خودش بهترین الگو در حسن معاشرت بود می‌فرماید: «خیرکم خیرکم لاهله و انا خیرکم لاهلی»^(۱)؛ بهترین شما کسی است که برای خانواده‌ی خود بهتر است و من از همه‌ی شما برای خانواده‌ام بهترم.

بسیاری از مردان هستند که در حسن اخلاق ضرب المثل هستند و همه دنیا آنها را به خیر و نیکی یاد می‌کند.

اما متأسفانه همین مردان در مقابل خانواده بدرفتارترین مردم محسوب می‌شوند. رفتارشان در خانواده با رفتار یک فرمانده خشن و تندخو نسبت به سرباز خاطی، فرقی ندارد، هر نوع تکبر و غرور و زُست گرفتن در مقابل زن بی‌دفاع را تمرین می‌نمایند. این گونه مردان بدانند که از دیدگاه پیامبر مهربان مردان بدی هستند.

توجه به خوبیهای زن

از آنجائیکه هر انسان دارای یک سری خصایل خوب و یک سری عادت بد است از این جهت حضرت رسول اکرم ﷺ به مردان مؤمن توصیه می‌فرماید که همواره به خوبیها و خصلت‌های زیبای زن توجه داشته باشند.

و اگر گاهی از وی بدی ببینند فوراً خوبیهای او را بیاد بیاورند و اجازه ندهند که تصور بدیهای زن باعث نفرت از وی بگردد.

«لایفرک مؤمن مؤمنة ان کره منها خلقا رضی منها آخر»^(۲)؛ یک مرد با ایمان نباید از یک زن با ایمان احساس نفرت نماید، (راه دور کردن نفرت این است) که هرگاه از یک خصلت زن خوشش نیاید خصلت خوب او را مورد توجه قرار دهد (تا از او خوشش بیاید).

آن حضرت ﷺ فرمودند: «استوصوا بالنساء خیراً»^(۳)؛ درباره‌ی زنان شما را به رفتار نیک توصیه می‌کنم.

سپس فرمود: «ان المرأة خلقت من ضلع لن تستقیم الا علی طریقه فان استمتعت بها استمتعت بها و بها عوج و ان ذهبت تقیمها کسرتها و کسرها طلاقها»^(۴)؛ همانا زن از پهلوئی چپ آفریده شده است از این جهت (عموماً) راست نمی‌شود. پس اگر توانستید با همین ناهمواری از او بهره بگیری خوب است، ولسی اگر در پی این

بودید که او را کلاً راست کنید (یعنی فطرتش را تغییر دهید) مجبور می‌شوید در نهایت آن را بشکنید و شکستن همان طلاق است.

عواقب سوء، عدم تحمل و پرخاشگری در خانه

آن حضرت ﷺ افراد خانواده را به رفتن و نرفتنی در برابر یکدیگر توصیه نموده است، می‌فرماید: «ان الله یعطی بالرفق ما لایعطى بالعنف»؛ الله تعالی به سبب نرمی و مهربانی عنایت‌هایی می‌فرماید که با خشونت و سختی چنان نمی‌کند.

تجربه شاهد است که خشم و خشونت در خانواده جزء در مواقع اضطراری همواره نتایج بسیار بد و ناگواری را به دنبال داشته است.

بسیاری از حقوق از این رهگذر پایمال شده و بسا اوقات شیرازه‌ی خانواده از هم پاشیده است.

مسلماً خانه و خانواده‌ای که در آن بجای فضای محبت و عطوفت و مهربانی جو خشونت و خشم و پرخاشگری و انتقاد حاکم باشد امنیت و آرامش از آنجا کوچ می‌کند و تربیت فرزندان معصوم و کودکان خردسال به خطر می‌افتد.

بدیهی است هرگاه دختران و پسران پدر و مادر را در حال جنگ و جدال، انتقاد و پرخاشگری نسبت به یکدیگر ببینند از آینده‌شان ناامید شده و به بی‌راهه بدبختی رهسپار خواهند شد.

از اینجاست که بر پدر و مادر لازم است حتی الامکان سعی کنند اختلافات خود را نزد بچه‌ها عنوان نکنند و از طعنه زدن به یکدیگر جداً بپرهیزند.

برابری حقوق همسران متعدد

اگر کسی بیش از یک همسر داشته باشد بر او فرض است که بین آن دو عدالت را کاملاً رعایت نماید.

آن حضرت فرمودند: «من کان له امرأتان فلم یعدل بینهما جاء یوم القیامة و شقه ساقط»؛ اگر کسی دو همسر داشته باشد و بین آن دو عدالت نکند، روز قیامت در حالی حاضر می‌شود که نصفش فلج می‌باشد.



پی‌نوشت:

۱- مشکوة: ۲/ ۹۷۱

۲- مسلم: ۲/ ۹۷۳

۳- مشکوة

۴- رواه مسلم به نقل

از مشکوة

۷. رسول اکرم ﷺ
«من کان له امرأتان فلم یعدل بینهما جاء یوم القیامة و شقه ساقط»
اگر کسی دو همسر داشته باشد و بین آن دو عدالت نکند، روز قیامت در حالی حاضر می‌شود که نصفش فلج می‌باشد.